

Saksprotokoll

Oppvekst og levekår

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger
Besøksadr.: Ny Olavskleiv 6
Telefon: 04005. Faks: 51508555
E-post: postmottak.oppvekst@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no
Org.nr. NO 964 965 226

REFERANSE
MKO-10/10781

ARKIVNR.
F47 &13

JOURNALNR.
63140/10

DATO
05.11.2010

Utvalg: Stavanger formannskap
Møtedato: 04.11.2010
Sak: 3229/10

Resultat: Dissens

Arkivsak: 10/10781
**HØRING - REVIDERING AV FORSKRIFT OM RETTIGHETER OG
BRUK AV TVANG UNDER OPPHOLD I BARNEVERNINSTITUSJON**

Behandling:

Iselin Nybø (V) fremmet følgende alternative forslag til vedtak:

”Stavanger kommune støtter de endringer, presiseringer og nye forslag som presenteres i høringsnotatet fra departementet. Spesielt to forhold ønsker Stavanger kommune å understreke.

- Stavanger kommune synes det er prisverdig at det inntas en formålsbestemmelse i forskriften
- Stavanger kommune ser det også som en hensiktsmessig forbedring av forskriften å skille mellom ”ansvaret for å gi forsvarlig omsorg for den enkelte” og ”hensynet til trygghet og trivsel for alle på institusjonen.”

Noen viktige presiseringer

Stavanger kommune støtter departementets forslag i paragrafene 16 og 24, men understreker at det er vesentlig at institusjonene blir styrket for å hindre rus på institusjonene og at beboere utvikler rusavhengighet.

Departementet skriver at ”barn som ikke benyttet alkohol ved plasseringstidspunktet kan dermed utvikle rusproblemer under institusjonsoppholdet. Stavanger kommune understreker at dette er en svært alvorlig beskrivelse, og forutsetter at nødvendige faglige og organisatoriske tiltak for å hindre dette.

Stavanger kommune peker videre at der det er behov for fullmakt fra fylkesnemndene etter paragraf 24, må det sikres at dette kan skje raskt og på en ikke byråkratisk måte.”

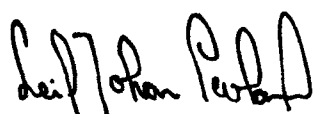
Votering:

V's alternative forslag fikk 6 stemmer (Frp, V, SV)

Gjeldende innstilling ble vedtatt med 13 stemmer (H, Ap, KrF, Sp)

Formannskapets flertallsvedtak:

Stavanger formannskap slutter seg til forslag til høringsuttalelse til - Revidering av forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjoner.

Leif Johan Sevland
ordfører

May Endresen
leder politisk sekretariat

Saksfremlegg

REFERANSE
MKO-10/10781-1ARKIVNR.
F47 &13JOURNALNR.
57633/10DATO
11.10.2010

Saken behandles i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Votering:
Kommunalstyret for levekår	/		
Stavanger formannskap	/		

HØRING - REVIDERING AV FORSKRIFT OM RETTIGHETER OG BRUK AV TVANG UNDER OPPHOLD I BARNEVERNINSTITUSJON

Forslag til vedtak:

Stavanger formannskap slutter seg til forslag til høringsuttalelse til - Revidering av forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjoner

HØRING - REVIDERING AV FORSKRIFT OM RETTIGHETER OG BRUK AV TVANG UNDER OPPHOLD I BARNEVERNINSTITUSJON

Hva saken gjelder

I denne saken legger rådmannen fram forslag til høringsuttalelse til forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften).

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har satt høringsfristen til 15. november 2010.

Bakgrunn

Bakgrunnen for høringen blir omtalt i høringsbrevet fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, datert 17.08.10:

”Barnevernloven § 5-9 omhandler rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon. Nærmere presiseringer er fastsatt i rettighetsforskriften. Forskriften inneholder bestemmelser som ivaretar den enkelte beboers personlige integritet og rettsikkerhet under institusjonsoppholdet. Videre inneholder den bestemmelser om hvilke tvangstiltak institusjonen kan benytte overfor beboerne.

Menneskerettighetene, herunder Den europeiske menneskerettskonvensjon og FNs barnekonvensjon, gir rettigheter til barn plassert på institusjon og setter rammer for bruk av tvang. Barnevernloven og forskriftene til loven er basert på dette.

Departementet har gjennom flere år mottatt innspill fra ulike aktører angående rettighetsforskriften. Disse innspill har vært en viktig del av underlaget for arbeidet. Vi er kjent med at barn som plasseres på barneverninstitusjoner både har større og mer omfattende atferdsproblemer og rusproblemer enn tidligere. I tillegg byr den samfunnsmessige utviklingen på nye utfordringer i å begrense ungdommers kontakt med nettverk som kan fremme negativ utvikling.

Med bakgrunn i ovenstående har departementet gjennomgått rettighetsforskriften med sikte på mulige forbedringer og presiseringer. Departementet foreslår i høringsnotatet ikke i særlig grad å utvide adgangen til å bruke tvang, da det etter vår oppfatning allerede finnes hjemler som dekker de aktuelle situasjoner. Vi har imidlertid sett et klart behov for å tydeliggjøre den adgangen til bruk av tvang som allerede følger av gjeldende rett. En sentral del av høringsnotatet tar derfor sikte på å definere hvor grensen går mellom beboerens rett til personlig integritet og de ansattes adgang til å sette inn tiltak som begrenser denne retten. I den forbindelse søker vi å redegjøre hva som ligger i institusjonens ansvar for å gi beboerne forsvarlig omsorg. Det har vært viktig å drøfte hvilke begrensninger som kan settes ut fra omsorgsansvaret, i motsetning til de mer inngripende tvangstiltak som krever en særskilt hjemmel i forskriften.”

I tillegg til å presisere gjeldende rett har departementet foreslått noen materielle endringer. Det er foreslått å utvide bestemmelsen om begrensninger i retten til telefonkontakt og lignende til å gjelde alle elektroniske kommunikasjonsmidler. Videre foreslås det å fjerne dagens adgang til å nekte beboerne å ta med seg mobiltelefon, samtidig som vi presiserer adgangen til å inndra elektroniske kommunikasjonsmidler som brukes i strid med fastsatte begrensninger.

Videre foreslår departementet å utvide bestemmelsen som gjelder bevegelsesbegrensninger for atferdsplasserte, slik at det også kan fastsettes begrensninger i adgangen til å bevege seg fritt innenfor institusjonen, dersom det er nødvendig ut fra formålet med plasseringen.

Når det gjelder urinprøver har departementet et forslag om at alle beboere, uavhengig av plasseringsgrunnlag, skal få mulighet til å samtykke til urinprøvetaking. Vi forslår også å utvide adgangen til å foreta kroppsvisitasjon og ransaking til å gjelde når institusjonen har begrunnet mistanke om at beboer oppbevarer tyvegods, skadelige medikamenter og brukerutstyr.

Forslag til høringsuttalelse

Stavanger kommune støtter i all hovedsak de endringer, presiseringer og nye forslag som presenteres i høringsnotatet. Spesielt to forhold ønsker rådmannen å understreke:

- Stavanger kommune synes det er prisverdig at det inntas en formålsbestemmelse i forskriften
- Stavanger kommune ser det også som en hensiktsmessig forbedring av forskriften å skille mellom "ansvaret for å gi forsvarlig omsorg for den enkelte" og "hensynet til trygghet og trivsel for alle på institusjonen."

Stavanger kommunen reserverer seg på noen punkter, som omtales i det følgende:

- Vern om personlig integritet
- Elektroniske kommunikasjonsmidler
- Urinprøver

Vern om personlig integritet

Departementets forslag:

§ 7. Vern om personlig integritet

Institusjonen skal drives på en slik måte at beboerens personlige integritet blir ivaretatt.

Den enkelte beboer skal selv kunne bestemme i personlige spørsmål så langt dette lar seg forene med formålet med oppholdet og institusjonens ansvar for å gi forsvarlig omsorg for den enkelte, herunder er forenelig med beboerens alder og modenhet.

Likewise skal bestemmelsesretten la seg forene med institusjonens ansvar for driften, herunder ansvaret for trygghet og trivsel for alle på institusjonen.

Kommentar fra Stavanger kommune:

For å belyse grensedragningen mot vernet av den personlige integritet, bruker høringsnotatet et eksempel der beboeren bruker klær som virker støtende på andre beboere, i tilfellet t-skjorte med narkotika -propaganda.

"Klær med symboler og klær som gjenspeiler en bestemt type holdning/identitet må betraktes som et individs rett til uttrykksfrihet. Dersom beboeren bruker klær som virker støtende på andre beboere, for eksempel t-skjorte med narko- propaganda, skal institusjonen av hensyn til respekt og toleranse for andre beboere, rettlede og veilede den enkelte beboer. Institusjonen kan ikke med makt ta t-skjorten av ungdommen. Det er derfor viktig at institusjonens ansatte benytter sin faglige kompetanse i slike tilfeller." (Høringsnotatet s.10)

Stavanger kommunen oppfatter det som motsigelsesfullt at institusjoner som tar i mot ungdom med rusproblemer, ikke skal kunne nekte ungdom i å bruke ytringsfriheten sin til å reklamere for narkotiske stoffer på institusjonsområdet. For det første er det å reklamere for narkotiske stoffer så i motstrid til grunnlaget for plasseringen i institusjon at alle skjønner at dette blir meningsløst, og for det andre er narkotiske stoffer ulovlig å selge etter norsk lov. Departementet legger i samme forskrift opp til friere tilgang til elektroniske kommunikasjonsmidler, som gjør at enhver ungdom står fritt til å gjøre de samme ytringer i sosiale medier, blogger og som innlegg på debattsider. Stavanger kommunen er av den oppfatning at dette er mer enn nok for å ivareta den enkeltes ytringsfrihet. Det vil være

hensiktsmessig at samme logikk brukes for lignende motsetninger mellom individets ytringsfrihet og institusjonenes formål, det være seg kriminalitet, vold eller overgrep.

I høringsnotatet står det at institusjonen ikke med makt kan ta t-skjorten av ungdommen. Det er derfor viktig at institusjonens ansatte benytter sin faglige kompetanse i slike tilfeller.

Stavanger kommune er enig i begge setninger, men mener at institusjonen, ut i fra sitt omsorgsansvar og hensynet til trygghet og trivsel for alle på institusjonen, må ha adgang til å nekte beboere å oppholde seg i fellesrom, dersom beboeren bruker klær som virker støtende på andre beboere. Dette anser kommunen som en del av det å utøve foreldreautoritet, som trenger å styrkes i institusjonene.

Kommunen har ikke andre forslag til tekst i forskriften, siden dette kan håndteres innenfor de nye paragrafene 7, 8 og 9. Det ønskes imidlertid presiseringer eller endringer i departementets grensedragninger, siden en må regne med at de vil bli henvist til i utøvelsen av forskriften.

Elektroniske kommunikasjonsmidler

Departementets forslag:

§ 11. Elektroniske kommunikasjonsmidler

Beboeren skal fritt kunne benytte elektroniske kommunikasjonsmidler under institusjonsoppholdet. Institusjonen kan likevel begrense bruken i kraft av sitt ansvar for å gi forsvarlig omsorg for den enkelte og institusjonens ansvar for driften, herunder hensynet til trygghet og trivsel for alle på institusjonen. Institusjonen kan inndra det elektroniske kommunikasjonsmiddelet for en helt kortvarig periode når beboeren ikke retter seg etter institusjonens avgjørelse om å begrense bruken.

§ 23. Elektroniske kommunikasjonsmidler

Institusjonen kan nekte beboeren å bruke elektroniske kommunikasjonsmidler dersom det er nødvendig av hensyn til behandlingsopplegget eller formålet med plasseringen. Institusjonen kan inndra det elektroniske kommunikasjonsmiddelet når beboeren ikke retter seg etter institusjonens avgjørelse om å nekte bruk. Institusjonen må fortløpende vurdere om tvangen skal opprettholdes.

Bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler kan ikke nektes dersom det vil være urimelig overfor beboeren i det enkelte tilfellet. Det er ikke adgang til å nekte beboere å ha kontakt med advokat, barneverntjeneste, tilsynsmyndighet, helsepersonell som er beboerens behandler, prest, annen sjelesørger eller lignende.

Avgjørelse om å nekte bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler skal treffes i form av enkeltvedtak i samsvar med reglene i forvaltningsloven kapittel IV, V og VI.

Avgjørelsen skal i tillegg protokollføres og forelegges tilsynsmyndigheten.

Kommentar fra Stavanger kommune:

Stavanger kommune er av den oppfatning at institusjonene trenger å få styrket autoritet og økte muligheter til å utøve foreldreautoritet. Kommunen ønsker derfor at institusjoner skal ha adgang til å gi restriksjoner i hvilke sider det kan surfes på. Dette kan gjøres gjennom blokkering av nettsider gjort direkte i institusjonens router/aksesspunkt.

Urinprøver

Departementets forslag:

§ 16. Urinprøver

Institusjonen kan ikke kreve at beboer avlegger urinprøver.

Beboeren kan samtykke til å avlegge urinprøver. Samtykke kan gis under oppholdet.

Samtykket skal være skriftlig. Er beboer under 15 år, skal også de med foreldreansvaret samtykke. Samtykket kan når som helst trekkes tilbake.

Institusjonen skal ha regler for avleggelse av urinprøver. Beboer skal gjøres kjent med reglene for urinprøvetaking før samtykke kan gis. Urinprøvene skal for øvrig håndteres i samsvar med Helsedirektoratets retningslinjer for slike prøver.

Avgjørelse om å avlegge urinprøver skal protokollføres, begrunnes og forelegges tilsynsmyndigheten.

§ 24. Urinprøver

Ved plassering etter § 4-24 kan urinprøver kreves avlagt dersom det følger av fylkesnemndas vedtak.

Beboeren kan samtykke til å avlegge urinprøver. Samtykke kan gis både ved inntak og under oppholdet. Samtykket skal være skriftlig. Er beboer under 15 år, skal også de med foreldreansvaret samtykke. Samtykket kan når som helst trekkes tilbake.

Institusjonen skal ha regler for når urinprøver kan kreves avlagt og for prosedyrer rundt avleggelsen. Beboer skal gjøres kjent med reglene for urinprøvetaking ved inntak i institusjonen. Urinprøvene skal for øvrig håndteres i samsvar med Helsedirektoratets retningslinjer for slike prøver. Avgjørelse om å avlegge urinprøver skal protokollføres, begrunnes og forelegges tilsynsmyndigheten.

Kommentar fra Stavanger kommune om foreldreansvaret i forbindelse med urinprøve når beboeren er under 15 år:

Det skal mye til før foreldre blir fratatt foreldreansvaret. Det er i mange situasjoner problematisk å få tak i foreldrene; da de for eksempel kan være i et rusmiljø, til behandling eller i et fengsel i utlandet. I tillegg skal forskriften også gjelde ved plasseringer av enslige mindreårige i omsorgsentre og det er naturlig å ta med at verger har foreldreansvaret for denne gruppen.

Kommunen foreslår derfor at setningen endres til:

Er beboer under 15 år, skal også en av de med foreldreansvaret samtykke, verge, eller barneverntjenesten når det ikke lykkes å få innhentet samtykke.

Kommentar fra Stavanger kommune om samtykke til å avlegge urinprøver:

Stavanger kommune er av den oppfatning at institusjonene trenger å få styrket autoritet og økte muligheter til å utøve foreldreautoritet. Det er bekymringsfullt at omsorgsplasserte utvikler rusproblemer i løpet av opphold i institusjoner. Kommunen beklager at unge, plassert på grunn av foreldrenes mangelfulle omsorg, fortsatt plasseres på samme institusjon som unge plassert på grunn av sin adferd. Kommunen er av den oppfatning at man må forvente at institusjonene har et høyt faglig nivå for å kunne håndtere rusproblemer hos unge, men samtidig må utrustes med nødvendige kontrollverktøy.

I dag kan ikke institusjonene kreve at beboeren avlegger urinprøver. Departementet ønsker å innføre at alle beboere kan samtykke til urinprøvetaking og begrunner dette med i smitteeffekten: "Barn som ikke benyttet rusmidler ved plasseringstidspunktet kan dermed utvikle rusproblemer under institusjonsoppholdet".

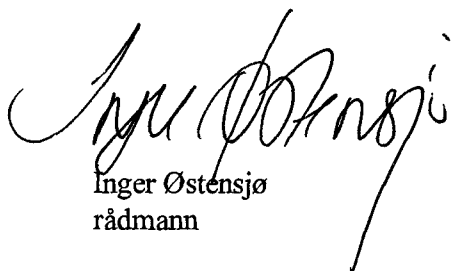
Departementet mener at beboeren skal ha mulighet til å samtykke til urinprøvetaking for å bevise at han/hun ikke ruser seg. Kommunen stiller spørsmål ved om en har tatt tilstrekkelig hensyn til rusmisbrukets dynamikk, ved å anta at en beboer som ikke er plassert på bakgrunn av adferdsproblemer, skulle ønske å samarbeide om urinprøvetaking, dersom beboeren har begynt å ruse seg på institusjonen.

For å få kunne kreve en urinprøve av en ungdom som i utgangspunktet er omsorgsplassert i en institusjon og ikke samarbeider om dette, må man gjennom en ny fylkesnemndsbehandling.

Stavanger kommune mener det legges opp til unødvendig byråkrati. Man må påberegne opptil et halvt års ventetid før en slik sak er behandlet av nemnda. Et begynnende rusproblem kan dermed eskalere betydelig før hjelpeapparatet gis nødvendige virkemidler til å utøve kontroll.

Institusjoner som er satt til å håndtere barn og unges rusproblemer må gis en adgang til å kreve avleggelse av urinprøver av alle beboere, uavhengig av plasseringsvedtak. Dersom adgangen til dette ikke er formulert som et fylkesnemndsvedtak, må barneverntjenesten kunne gi denne adgangen. Det legges til grunn at dette gjelder ved alvorlig mistanke om

rusing og der samtykke til urinprøver er forsøkt. Dette forslaget vil kreve justeringer av barnevernloven. Erfaringer fra de siste par år viser at en slik endring er nødvendig.

Inger Østensjø
rådmann

Per Haarr
direktør

Gunnar Toresen
saksbehandler

Trykt vedlegg: Departementets forslag til revidert forskrift